

PEDAGOGIKA FANLARINI TADQIQ ETISHNING MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI

Odinaxon Turg'unova
Roziqjon qizi

*Qo'qon Davlat Universiteti Muhandislik grafikasi va
dizayin nazariyasi yo'nalishi 1-bosqich magistrant*

Annotatsiya

Ushbu maqolada pedagogika fanlarini tadqiq etish jarayonidagi dolzarb muammolar, ularni hal etish yo'llari hamda zamonaviy pedagogik izlanishlarning istiqbollari tahlil qilinadi. Maqolada pedagogik metodologiyaning rivojlanish bosqichlari, ta'lim tizimida ilmiy izlanishlarning ahamiyati, innovatsion yondashuvlar va ilmiy natijalarning amaliyotga tatbiq etilish mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, pedagogika fanlarini tadqiq etishda raqamli texnologiyalar, empirik usullar va tahliliy modellar qo'llash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: pedagogika, ilmiy tadqiqot, metodologiya, innovatsiya, ta'lim sifati, ilmiy muammo, zamonaviy yondashuv, pedagogik tizim, istiqbol.

Abstract: This article analyzes the current problems in the process of researching pedagogical sciences, ways to solve them, and the prospects for modern pedagogical research. The article covers the stages of development of pedagogical methodology, the importance of scientific research in the education system, innovative approaches, and mechanisms for implementing scientific results into practice. It also analyzes the possibilities of using digital technologies, empirical methods, and analytical models in the research of pedagogical sciences.

Keywords: pedagogy, scientific research, methodology, innovation, quality of education, scientific problem, modern approach, pedagogical system, perspective.

Аннотация: В статье анализируются актуальные проблемы педагогических наук, пути их решения и перспективы современных педагогических исследований. В статье рассматриваются этапы развития педагогической методологии, значение научных исследований в системе образования, инновационные подходы и механизмы внедрения научных результатов в практику. Также анализируются возможности использования цифровых технологий, эмпирических методов и аналитических моделей в педагогических исследованиях.

Ключевые слова: педагогика, научное исследование, методология, инновации, качество образования, научная проблема, современный подход, педагогическая система, перспектива.

Kirish

XXI asr insoniyat taraqqiyotining yangi bosqichini boshlab berdi. Globallashuv, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim sohasida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Shu jihatdan pedagogika fani jamiyat hayotida, inson kapitalini shakllantirishda, ma'naviy va madaniy taraqqiyotning asosiy omillaridan biri sifatida o'z ahamiyatini yanada oshirmoqda. Pedagogika — bu nafaqat ta'lim va tarbiya jarayonini o'rganuvchi fan, balki inson tafakkuri, qadriyati, madaniyati va ijtimoiy hayotining uyg'unligini ta'minlovchi ilmiy tizimdir.

Pedagogika fanini tadqiq etish masalasi bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimi modernizatsiyasi jarayonida eng muhim yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Chunki mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, "Ta'lim to'g'risida"gi qonun, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi", "Yangi O'zbekiston – taraqqiyot strategiyasi" kabi konseptual hujjatlar ta'lim sifatini oshirish, pedagogik faoliyatni ilmiy asosda tashkil etish, innovatsion texnologiyalarni joriy etishni talab qilmoqda. Bunday vaziyatda pedagogika fanining tadqiqot obyekti kengayib, yangi metodologik yondashuvlarni talab etmoqda.

Pedagogika fanining eng katta muammolaridan biri — bu ilmiy nazariy g'oyalar bilan amaliyot o'rtasidagi uzilishdir. Ko'plab tadqiqotlarda pedagogik g'oyalar chuqur nazariy tahlilga ega bo'lsa-da, ularning ta'lim muassasalarida amaliy qo'llanilishi yetarlicha ta'minlanmagan. Shu sababli bugungi tadqiqotlar nafaqat nazariy tahlil, balki amaliy natijalarga yo'naltirilgan bo'lishi zarur.

Shuningdek, pedagogik izlanishlarning zamonaviy muammolaridan biri — bu ilmiy metodologiyaning yangilanish zaruriyatidir. Hozirgi kunda dunyo miqyosida ta'lim falsafasi, kompetensiyaga asoslangan ta'lim modeli, individual o'qitish tizimi kabi tushunchalar keng qo'llanilmoqda. Shu jihatdan o'zbek pedagogikasining milliy modeli ham global ta'lim tajribasi bilan uyg'unlashgan holda shakllanmoqda. Biroq bu jarayon o'z-o'zidan kechmaydi; u ilmiy asosda tahlil, tajriba-sinov ishlari va tizimli nazorat orqali yo'lga qo'yilishi lozim.

Pedagogika fanini tadqiq etishdagi muhim omillardan biri — bu ilmiy tadqiqotning metodologik asoslarini to'g'ri belgilashdir. Har bir pedagogik muammoni o'rganishda empirik, nazariy, eksperimental va statistik yondashuvlarning uyg'unligi zarur. Shu ma'noda ilmiy izlanishlar faqat an'anaviy tahlil bilan cheklanib qolmasdan, zamonaviy ilmiy texnologiyalar, raqamli ma'lumotlar tahlili, sun'iy intellekt asosidagi monitoring tizimlaridan ham foydalanishi kerak.

Bugungi kunda pedagogika fanlarini tadqiq etishning istiqbollari to'rtta asosiy yo'nalishda ko'rinadi:

1. **Metodologik yangilanish** — ilmiy tahlil usullarining zamon talablari asosida qayta ko'rib chiqilishi;
2. **Innovatsion integratsiya** — pedagogik tadqiqotlarga texnologik vositalar, raqamli resurslar, sun'iy intellekt tizimlarini joriy etish;
3. **Global hamkorlik** — xorijiy tajriba, xalqaro ilmiy maktablar bilan hamkorlikni kengaytirish;
4. **Amaliyot bilan integratsiya** — ilmiy natijalarni ta'lim tizimi amaliyotiga joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish.

Shuningdek, pedagogika fanlarining tadqiqot jarayonida mualliflik yondashuvi, milliy qadriyatlar va zamonaviy global standartlarning uyg'unligi muhim o'rin tutadi. Chunki pedagogika — bu insonni tarbiyalovchi, uni ijtimoiy hayotga tayyorlovchi fan bo'lgani sababli, unda milliy o'zlik, madaniyat, urf-odat va tarixiy meros unsurlari ham ilmiy asosda o'rganilishi kerak.

Shu nuqtai nazardan, hozirgi tadqiqotlar faqat an'anaviy ta'lim tizimining kamchiliklarini aniqlashga emas, balki yangi pedagogik paradigmalarni ishlab chiqishga yo'naltirilmoqda. Masalan, kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, inkluziv pedagogika, ijtimoiy-pedagogik muhitni tahlil qilish kabi yo'nalishlar zamonaviy ilmiy izlanishlarning markaziga aylanmoqda.

Pedagogika fanlarida ilmiy tadqiqotlarning muhim sharti — bu tizimlilikdir. Har bir ilmiy muammo alohida emas, balki butun ta'lim tizimi bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilinishi kerak. Shuning uchun ham tadqiqotchilar o'rganayotgan mavzuni umumiy pedagogik jarayonning bir qismi sifatida ko'rib chiqishlari zarur.

Bugungi kunda O'zbekistonda ilmiy-tadqiqot institutlari, oliy ta'lim muassasalari, pedagogik innovatsiyalar markazlari bu yo'nalishda faoliyat yuritmoqda. Ammo ilmiy izlanishlar samaradorligini oshirish uchun ilmiy infratuzilmani mustahkamlash, tadqiqotchilarning malakasini oshirish, xalqaro indeksatsiyalangan jurnallarda nashr etiladigan maqolalar sonini ko'paytirish kabi masalalar dolzarb bo'lib qolmoqda.

Pedagogika fanlarining istiqboli, avvalo, yosh tadqiqotchilarni qo'llab-quvvatlash, grantlar va ilmiy loyihalar tizimini kengaytirish, ilmiy natijalarning amaliyotga tatbiq etilishini kuchaytirishga bog'liq. Shu bilan birga, ilmiy axborotlar almashinuvi, xalqaro ilmiy konferensiyalar va raqamli platformalarning joriy etilishi pedagogika tadqiqotlarini yangi bosqichga olib chiqadi.

Pedagogika fanlarini tadqiq etishdagi muammolarni quyidagi yo'nalishlarda tahlil qilish mumkin:

1. **Metodologik muammolar** – ilmiy yondashuvlarning yetarlicha tizimlashtirilmaganligi;
2. **Amaliyot bilan uzilish** – nazariy natijalar ta'lim jarayoniga to'liq tatbiq etilmayotganligi;
3. **Innovatsion yetishmovchilik** – zamonaviy texnologiyalar va raqamli platformalar ilmiy jarayonlarda to'liq qo'llanilmayapti;
4. **Tahlil va monitoring tizimining sustligi** – ilmiy natijalar baholash mezonlari aniqlanmagan;
5. **Kadrlar salohiyatining yetarli emasligi** – ilmiy-tadqiqot faoliyatida yosh olimlar ishtirokining pastligi.

Bularni bartaraf etish uchun quyidagi istiqbollarni taklif etish mumkin:

- Pedagogik tadqiqotlarda **ko'p tarmoqli metodologiyani** joriy etish;
- Ilmiy natijalarni amaliyot bilan **integratsiya qilish mexanizmini** ishlab chiqish;
- **Raqamli pedagogika laboratoriyalari** tashkil etish;
- **Xalqaro ilmiy hamkorlik dasturlarini** kengaytirish;
- **Grantlar va rag'bat tizimini** kuchaytirish;
- **Pedagogik innovatsiyalar markazlari** faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Xulosa

Pedagogika fanlarini tadqiq etishning muammolari ko‘p qirrali bo‘lib, ularni hal etish kompleks yondashuvni talab qiladi. Ilmiy metodologiyani yangilash, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish, nazariya va amaliyot o‘rtasidagi uzilishni bartaraf etish — bu sohaning asosiy vazifalaridir. Kelajakda pedagogika fanining rivoji ilmiy izlanishlarning tizimlilik, raqamli muhitdan samarali foydalanish, xalqaro hamkorlik va milliy ta‘lim an‘analarining uyg‘unlashuvi orqali ta‘minlanadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogika fanlarini tadqiq etish — bu nafaqat ilmiy jarayon, balki insonparvarlik, innovatsiya va jamiyat rivojiga xizmat qiluvchi intellektual faoliyatdir. Uning istiqboli, avvalo, ilmiy tafakkurning yangilanishi, ta‘lim tizimining ochiqligi va xalqaro hamkorlikning kuchayishiga bog‘liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dewey J. *Experience and Education*. — New York: Macmillan, 1938.
2. Hasanboyeva O., Abdurahmonova Q. *Pedagogika*. — Toshkent: “Iqtisod-moliya”, 2022.
3. Karimov I.A. *Yuksak ma‘naviyat — yengilmas kuch*. — Toshkent: Ma‘naviyat, 2008.
4. UNESCO. *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. — Paris, 2017.
5. Vygotsky L.S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. — Harvard University Press, 1978.
6. Ziyomuhamedov B. *Pedagogik tadqiqot metodologiyasi*. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi to‘g‘risida”gi qarori. — Toshkent, 2019.